

Verslag – Zesde bijeenkomst Maatschappelijke Klankbordgroep Kennisprogramma Zeespiegelstijging (MKBG KP ZSS)

Donderdag 18 april 2024
13:30-17.00 uur
Andijk, Waterwinstation Princes Juliana

Aanwezig:

Koen Zuurbier	(PWN)
Harrie Timmer	(Vewin)
Marieke van Gerven	(Evides)
Charlotte van Leerdam	(Watersportverbond)
Laura Plezier	(Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, DGWB, KP ZSS)
Annemiek Roeling	(Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, DGWB, KP ZSS)
Marcela Laguzzi	(Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Deltaprogramma Zoetwater, DGWB)
Angelina Waterdrinker	(Port of Amsterdam)
Bas Bijl	(Waddenvereniging)
Jan Ribberink	(Gasunie)
Femke van der Zijpp	(PWN)
Leonie van der Voort	(Cascade)
Martin Nieuwland	(Gasunie, Netbeheer Nederland)
Marc Janssen	(Stichting Duinbehoud)
Lucas Meursing	(Rijkswaterstaat, Deltaprogramma IJsselmeergebied)
Sjors Maatman	(Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directie Participatie)
Roel Valkman	(TwynstraGudde, Voorzitter)
Sam Robroek	(TwynstraGudde, Secretaris)

Agendapunt 1. Opening, kennismaken en mededelingen

Voorzitter Roel Valkman (TwynstraGudde) heet de aanwezigen welkom, legt uit dat dit de zesde bijeenkomst is van de maatschappelijke klankbordgroep zeespiegelstijging. De vorige bijeenkomst was in december, in maart heeft het congres zeespiegelstijging nog plaatsgevonden waarin de drie denkrichtingen centraal stonden: 'Beschermen', 'Meebewegen' en 'Zeewaarts'. Aanwezigen wordt kort gevraagd voor een reflectie op het congres.

Congres Zeespiegelstijging van 4 maart

Leonie Vervoort (Cascade) valt het op dat de boodschap die verteld werd op het congres niet strookte met de boodschap die ze later teruglas in de pers en dat de boodschap in de pers minder alarmistisch van aard was. Ook geeft ze mee dat de organisatie het congres relevant moet houden voor bedrijven, veel bedrijven lijken hun interesse te verliezen in deze bijeenkomst maar het is van belang dat zij niet afhaken. Leonie Vervoort (Cascade) merkt op dat het bedrijfsleven de interesse verliest zodra het een soort 'reünie' wordt van allerlei oudgediende die in middels de sector uit zijn. We zien dat bijvoorbeeld bij het nationale deltacongres.

Martin Nieuwland (Gasunie/Netbeheer Nederland) geeft aan dat hij toekomstperspectief mist op het gebied van de energievoorziening. Hij vraagt zich af hoe de toekomstperspectieven op dit gebied eruit zien en wanneer worden belangrijke beslissingen gemaakt? Gasunie geeft aan dat het 'waterproof' maken van het net tamelijk duur is en dat grote beslissingen zoals het zeewaarts gaan grote impact hebben op laatstgenoemde.

Annemiek Roeling (DGWB) geeft aan dat het niet gaat om drastische keuze tussen één van de handelingsperspectieven (zoals terugtrekken), maar dat het gaat om bouwstenen en voorbereidende keuzes. Op dit moment wordt de nota ruimte opgesteld, hierin worden voor nu belangrijke keuzes gemaakt geeft Annemiek Roeling aan.

Marieke van Gerven (Evides) geeft aan dat ze een groot verschil zag in de boodschap die tijdens de ochtend van het congres werd gegeven en de boodschap die in die in de middag centraal stond, in de ochtend was de problematiek meer op waterveiligheid gericht en in de middag meer op verzilting.

Verslag 21 december en werkplan

Het verslag van de bijeenkomst van 21 december wordt vastgesteld, er zijn geen opmerkingen. Wel vraagt de voorzitter aan de MKBG of iedereen akkoord is dat in het verslag namen en organisaties genoemd worden en openbaar gemaakt worden op de website van het ministerie. Niemand maakt bezwaar.

De voorzitter geeft aan dat er m.b.t. het werkplan nog een aantal aanpassingen gedaan zijn n.a.v. de laatste bijeenkomst in december. Hierbij werd toen aangegeven dat het proces van advisering aangepast diende te worden, dit is aangepast naar een flexibelere manier van advisering richting het kennisprogramma, meer dan eens per kalenderjaar. Dit houdt zowel gevraagd als ongevraagd advies in. Het aangepast werkplan zal worden meegestuurd worden met het verslag van de bijeenkomst van 18 april.

Impactanalyse Zeespiegelstijging RWS

RWS is gestart met de impactanalyse Zeespiegelstijging. Tijdens de vorige bijeenkomst is gepolst of er organisaties zijn die geïnteresseerd zijn en betrokken willen worden. Het kennisprogramma is bezig, om samen met het projectteam van de impactanalyse een gezamenlijke (online) sessie te organiseren zodat we met de kennisdragers uit de MKBG een bijdrage kunnen leveren aan de inhoud van de impactanalyse.

Martin Nieuwland (Gasunie/Netbeheer Nederland) geeft aan dat hij over diverse studies beschikt die hij graag met het consortium zouden willen delen, hij verwacht hier eind mei meer over te kunnen vertellen.

Agendapunt 2. Introductie zeespiegelstijging en zoetwatervoorziening.

Marcela Laguzzi (DGWB) geeft een toelichting over het deltaprogramma zoetwater (DPZW) en de relatie met de kennisprogramma zeespiegelstijging. Ook schetst ze in het kort de vergezichten tot en met 2050 en 2100.

Hierin geeft Marcel Laguzzi (DGWB) aan dat de toekomstige opgave groot is. De rivierafvoer wordt in de toekomst significant hoger, we zijn deels ook afhankelijk van buurlanden in hoe we omgaan met de watertoevoer richting Nederland, waarvoor ook internationale afspraken nodig zijn.

Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) vraagt in welke zomermaanden de afvoer het meest kritiek is? Marcela Laguzzi (DGWB) geeft aan dat dit in de maanden augustus en september is.

Zoutintrusie zal exponentieel groeien in de toekomst. Het benodigde debiet om deze zoutintrusie tegen te gaan zal hierdoor ook groeien, waardoor dit steeds meer beslag legt op de zoetwatervraag.

In mei zullen de eerste resultaten van de knelpuntenanalyse beschikbaar zijn, in oktober van dit jaar zal er een kennisbijeenkomst rondom dit thema worden georganiseerd vanuit DPZW.

Er worden de volgende (kennis)vragen gesteld door de aanwezigen:

- *Martin Nieuwland (Gasunie/Netbeheer Nederland) vraagt of de verzilting van het oppervlaktewater invloed zal hebben op de infrastructuur. Marcela Laguzzi (DGWB) geeft aan dat dit invloed zal hebben, maar de precieze manier waarop zal verder onderzocht moeten worden.*
- *Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) geeft aan dat er wordt onderzocht of waterbuffering een bijdrage kan leveren aan de verzilting van het oppervlaktewater. Marcela Laguzzi (DGWB) geeft aan dat de locatiekeuze van objecten die zoetwater nodig hebben ook een grote rol speelt en dat hierbij de nodige afweging gemaakt dient te worden. Noord-Holland heeft nu al een grote opgaven in het kader van verzilting tijdens droge zomers.*
- *Martin Nieuwland (Gasunie/Netbeheer Nederland) geeft ook aan en benadrukt dat dit (waterbuffering) grote invloed zal hebben op wind op zee en de ruimtelijke reserveringen.*
- *Marcela Laguzzi (DGWB) geeft aan dat het koelen van water een groot beslag legt op het zoetwatergebruik. Ze geeft het voorbeeld dat als je meer koelwater nodig hebt dan in een waterlichaam beschikbaar is, dit geen mogelijkheid is.*
- *Harrie Timmer (Vewin) geeft aan dat koelwater niet 'opgebruikt' wordt maar dat het gewoon weer wordt terug geloofd in het waterlichaam, dus dat je netto geen gebruik hebt.*
- *Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) geeft aan dat spoeling zeer veel zoetwater kost en dat dit een groot beslag legt op de zoetwatervraag.*
- *Leonie Vervoort (Cascade) vraagt zich af of de verdringingsreeks aangepast dient te worden, wat gaan we voorrang geven en wat niet? Is deze discussie al wel voldoende gevoerd?*

Agendapunt 3. Perspectieven en kennisvragen over zoetwatervoorziening

Een aantal maatschappelijke organisaties geeft in een korte presentatie het perspectief weer vanuit de desbetreffende sector. Dit wordt gedaan a.d.h.v. onderstaande vragen:

1. Wat zijn de gevolgen van een zeespiegelstijging van 1, 3 en 5 meter voor het belang dat uw organisatie dient?
2. In hoeverre is aanpassing aan een andere watervoorziening (schaarser, verzilt, onzekerder, etc.) mogelijk?
3. Welke kennisvragen heeft uw organisatie met betrekking tot zoetwatervoorziening i.r.t. zeespiegelstijging?

Presentaties:

- Port of Amsterdam
  - Angelina Waterdrinker geeft een presentatie over de gevolgen en kennisvragen van Port of Amsterdam (inhoud is vertrouwelijk en kan niet gedeeld worden).
- Gasunie
  - Martin Nieuwland (Gasunie) geeft aan dat de volgende vraagstukken spelen binnen zijn organisatie:
    - Bij zeewaartse oplossingen vraagt Gasunie zich af wat de effecten zijn op leidingen en infrastructuur, off shore en aanlandig.
    - Met betrekking tot de verzilting van de kuststreek vragen zij af wat het effect is op de samenstelling van de bodem en de inklinking.
    - In het kader van verdrassing zijn zij nieuwsgierig naar de effecten op de ondergrond en de bereikbaarheid van leidingen
    - Bij dijkverzwarringsprojecten is de vraag wat het effect is op installaties die binnen de dijkverzwarringszones vallen en het effect van leidingen die door de dijken lopen.

Laura Plezier (DGWB) vraagt of er ook samen wordt gewerkt met andere partijen in de ondergrondse infrastructuur. Martin geeft aan dat er o.a. wordt samengewerkt met Stedin op dit gebied.

- Evides
  - Marieke van Gerven (Evides) presenteert het perspectief vanuit Evides op de drie voorbereide vragen en stelt de volgende kennisvragen:
    - Hoe houden we de innamepunten van het drinkwaterbedrijf zoet?
    - Wat is invloed bovenstroomse keuzes op ZWD? (bovenstroomse keuzes zoals DPZW, IRM, KZH etc). Het drinkwaterbedrijf is ook sterk afhankelijk van keuzes met betrekking tot de waterkeringen.

Harrie Timmer (Vewin) geeft aan dat niet per se al het beschikbare zoetwater hoeft omgezet te worden tot drinkwater, er is ook een tussenweg waarin water van 'mindere kwaliteit eventueel ook geschikt kan zijn.

Annemiek Roeling (DGWB) merkt op dat in de toeristische gebieden, bijvoorbeeld in bepaalde gebieden in Zeeland, de drinkwatervraag ook hoger in bepaalde (korte) perioden, zeker tijdens de zomer.

Marcela Laguzzi (DGWB): De gebieden worden wel ontworpen op deze vraag en moeten installaties hebben om deze groei op te kunnen vangen, terwijl de drinkwatervraag alleen op deze pieken realiteit is.

Leonie Vervoort (Cascade) geeft aan dat het goed is om te beseffen dat je in een zoute regio zit (aan de kust), drinkwater is natuurlijk relatief gezien erg goedkoop, we zouden ook moeten denken aan het eventueel verhogen van het tarief.

- PWN
  - Koen Zuurbier (PWN) geeft aan dat het IJsselmeer voor 70% de bron van drinkwater is voor het bedrijf. Door klimaatverandering en vervuiling neemt de kwaliteit van het IJsselmeerwater af. Het is steeds vaker en langer droog en warm. Tijdens droge en warme perioden verzilt het IJsselmeerwater en van te zout water kan PWN geen drinkwater maken. De strategie van PWN focust op het verminderen van het drinkwatergebruik, het versterken van de waterbron (IJsselmeer) en het vergroten van de drinkwaterproductie.
  - PWN zet in op de klimaatbuffer IJsselmeer, waarin een grotere voorraad kwalitatief goed IJsselmeerwater beschikbaar moet zijn in de daarvoor aangewezen bekkens.

Angelina Waterdrinker (Port of Amsterdam) vraagt zich af als het waterpeil van het IJsselmeer relatief lager komt te staan, er een optie is om meer waterpompen te installeren om het water af te voeren.

Marcela Laguzzi (DGWB) geeft aan dat hier al naar gekeken wordt.

Agendapunt 4. Rondleiding op PWN Drinkwaterstation Juliana

Na de presentaties over de perspectieven van de maatschappelijke organisaties volgt een korte rondleiding over het Waterwinstation Princes Juliana

Agendapunt 5. Rondvraag en afsluiting

Geen vragen voor de rondvraag, wel een aantal opmerkingen:

- De volgende bijeenkomst zal gaan over Zeespiegelstijging en Natuur
- Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) geeft aan mee te willen denken over het thema van de bijeenkomst. De voorzitter zal binnenkort met een datum komen voor deze bijeenkomst.

- Voor de bijeenkomst omtrent de impactanalyse wordt een separate (kleinere) bijeenkomst ingepland voor diegene die hierbij betrokken zijn.
- Laura Plezier (DGWB) geeft aan dat als er nog belangrijke ontwikkelingen plaatsvinden in het kennisprogramma deze worden doorgespeeld naar de MKBG (via de voorzitter).

Bijlagen

1. Presentatie Gasunie
2. Presentatie Evides
3. Presentatie PWN